

Woord vooraf

Begeiden van groepen is een mooi vak. In de ruim veertig jaar dat ik dit professioneel doe, heb ik veel geleerd over het functioneren van groepen en, eerlijk gezegd, ook veel over mijn eigen functioneren in die groepen. In die jaren heb ik heel verschillende groepen van binnenuit leren kennen, vaak als begeleider, soms als deelnemer. Teams, trainingsgroepen, opleidingsgroepen, therapiegroepen, projectgroepen, werkgroepen en overleggroepen – ze hebben alle bijgedragen aan een rijk scala aan ervaringen. Ik heb in deze groepen heel verschillende emoties en grote uitersten ervaren. Ik weet tot hoeveel kracht het begeleiden van groepen kan leiden en tot hoeveel werkplezier, enthousiasme, inspiratie, diepgang, steun, sympathie, blijdschap en voldoening.

Nuttige tegenwind

Maar ik heb ook de andere kant van groepen ervaren: besluiteloosheid, conflict, apathie, desinteresse, onmacht, emotionele chantage, machtsmisbruik, uitstoting, zondebokvorming en pestgedrag. Op zulke momenten kon ik sterk twijfelen aan de zin van mijn werk. Toch hebben die zwarte momenten me achteraf wel wat opgeleverd. De negatieve groepservaringen hebben me aan het denken gezet. Omdat ik geen vrede kon hebben met het vastlopen van een groepsproces, ging ik op zoek naar achterliggende patronen, naar visies van anderen en naar interventiemogelijkheden.

Zo hebben juist mijn negatieve ervaringen bijgedragen tot meer kennis over het begeleiden van groepen. En ik denk ‘niet bij mij alleen’. Ik vermoed dat dit ook geldt voor andere auteurs op het gebied van groepsdynamica en het begeleiden van groepen. Als u een ervaren professional in het begeleiden van groepen bent, herkent u dit wellicht ook bij uzelf. Als u zich nog voor dit vak aan het bekwamen bent, wens ik u daarom naast goede ervaringen ook een flinke portie ‘tegenwind’ toe, die u aan het denken kan zetten en die u kan stimuleren tot het zoeken van antwoorden op uw vragen. Veel van die antwoorden zult u – naar ik hoop – vinden in dit boek. Maar even belangrijk zijn de eigen antwoorden die u kunt vinden in overleg met ervaren collega’s tijdens intervisie of andere leermomenten.

Over dit boek

Dit boek heeft een lange voorgeschiedenis. De eerste editie verscheen in 1974. In 1984, 1992 en 2006 verschenen grondig aangepaste en verbeterde edities. Nu, in 2015, presenteren we u de vijfde editie van dit boek. Weer is de tekst volledig herzien en geactualiseerd. Enkele hoofdstukken zijn vervangen door nieuwe, bijvoorbeeld die over contextniveau, emoties, methodisch handelen, online groepswork en groepsprocessen in de schoolklas.

Na een algemeen inleidend gedeelte volgen 41 thema’s in alfabetische volgorde, startend met ‘Beginfase’ en eindigend met ‘Zijdeurinterventies’. Verwijzingen naar vindplaatsen voor verdiepende literatuur completeren deze encyclopedie. Elk thema kan zelfstandig gelezen worden, zonder eerst de andere thema’s bestudeerd te hebben. Waar van toepassing, wordt verwezen naar andere thema’s in het boek. Zo is een handzaam naslagwerk ontstaan voor

zowel de beginnende als de gevorderde professional die met groepen werkt of daarvoor in opleiding is.

In dit boek zijn veel praktijkervaringen gebundeld. Maar uw ervaringen zijn ook van belang. Ik hoop dat dit boek in wisselwerking met de praktijk nog verder verbeterd kan worden en vraag u daarom uw reacties op de tekst of op gedeelten daarvan aan mij te laten weten. Alvast mijn hartelijke dank hiervoor.

Dankwoord

Tot slot wil ik enkele mensen bedanken die me tot steun geweest zijn bij het schrijven van dit boek. Allereerst mijn vrouw Myra die al jarenlang een belangrijke inspiratiebron voor me is. Mijn vriend en collega Wim Goossens was ook nu weer een dankbaar klankbord voor mij.

Frank Schalken stond me bij als coauteur in het hoofdstuk over online groepswork (hoofdstuk 25). Janet Billson schreef speciaal voor deze uitgave een nieuwe versie van een vroeger artikel van haar over groepsprocessen in de schoolklas (hoofdstuk 27). Ik ben hen zeer dankbaar voor hun bijdragen.

Op Eelco Lakwijk deed ik nooit vergeefs een beroep als ik problemen had met mijn computer; zijn steun heeft me uren ergernis en gepieker bespaard. Mijn zoon Sanne heeft me steeds bijgepraat over groepen in social media. Nog een belangrijke schakel in de totstandkoming van dit boek is Harry Haakman geweest: als tekstredacteur heeft hij het hele boek kritisch geredigeerd.

Tot slot wil ik nog twee mensen noemen die een deel van de kopij becommentarieerd hebben: Erwin Koreman en Ferry Luitwieler.

Jan Remmerswaal

Nijmegen, januari 2015

jan.remmerswaal@mac.com

Begeleiden van groepen

Groepsdynamica in praktijk

Remmerswaal, J.L.M.

2015, XVII, 409 p. 34 illus. Book + eBook., Softcover

ISBN: 978-90-368-0724-1